

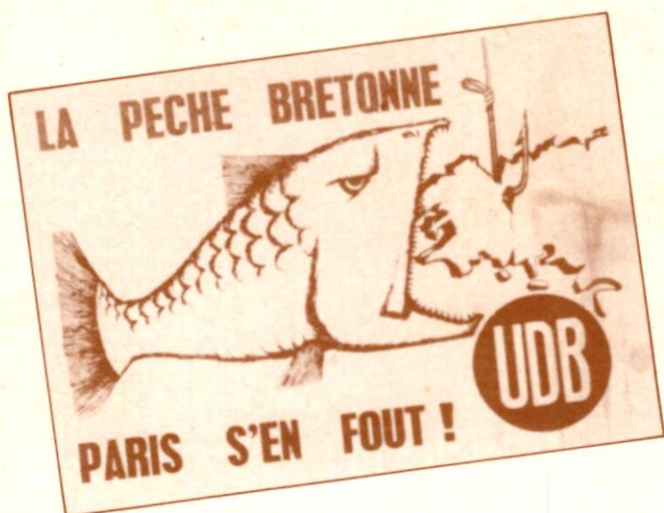
POBL VREIZH

4^L

GWENGOLO
1980
NIV. 126

2

DISKROG-LABOUR AR BESKETAERIEN EN ORIENT 3/9

Trawalc'h fallentez ba kreis Breizh !

BODADEG VRAS BA KARAES (sal ar skolioù)
D'AR SADORN 20 A VIS GWENGOLO (da 3
eur goude lein) ha manifestadeg da heul
bar ruioù

en ur ober 10 vloaz deus 10% eo nebeu-
taet an dud bar vro 10 000 labourer-
douar nebeutoc'h (a zo). 10 gwech
muioù a dud zo dilabour ouzhpenn
1000 den a zalc'h da zivroñ beñ bloaz
klassoù, skolioù, skolachoù war ar maes
a vez serret merwel a ra ar bourkoù hag
ar c'hêrioù war ar maes

a-benn 10 vloaz amañ ped den a chomo bar
vro ?

ped bourk a zalc'ho tier koñvers ha ser-
vijoù publik ?

ped tiegezh a vo ba peb parres ?

ped skol, ped skolach, ha ped lisse a
chomo ?

ped kant ha mil dewezh-arad a vo beuzet
da gass dour da lec'h all ?...

**POENT BRAS EO HARZAÑ AN DIVROIÑ, AN
DIDUDAÑ, AN DILABOUR ! ANES DA SE E
TALC'HO KREIS BREIZH DA GOSHAAD HA
DA VERWEL.**

Trawalc'h komzoù flour ha promessaoù !
Bewiñ ha labouriñ bar vro a faot dimp !

Setu perag e c'halw an U.D.B. an oll
stourmerien d'en em gavoud ba Karaeb a-
benn an 20 a vis Gwengolo, d'ur mare ma
savo kaos deus amzer da zont kreis Breizh
er C'husul Rannvro.

**DEUIT NIVERUS EWID MA VEWO KREIS HON
BRO.**

**MAR GOUIT
UN TAMM GALLEG,
LENNIT
«LE PEUPLE BRETON»
IWE...**

ARABAD ANKOUAAD :

**BEZ' E C'HELLOMP
KASS « POBL VREIZH »
D'AR SOUDARDED
EWID NETRA :**

skrivañ d'ar gelaouenn

Keloù deus Kembre

N'eus ket kehid-se zo e kustume ar Vre-toned mont a-vandennajoù da **Gembre** e-pad an hañv. Pe eo arru faezh hon vakañserien gant gwilzh ha morenn ar vro-se, pe arru eo berr ar glaou ba o godilli, n'ouson ket kêr, med ar bloaz-mañ ne 'm eus ket gwelet med un toulladig deusoute.

Delc'her a ra an **Eisteddfod** da sachañ bernioù Kembreis, kozh ha yaouank (150 000 epad ar sizhun), ha chom a ra ban awel : ar bloaz-mañ eo bet gonezet ar gurunenn hag ar gador gant ur c'helenner ewid ur werz war an nukleel (diwar-benn ar « forn » e oa galwet ar varzhed da skrivañ o gwerzioù). Degouezañ a ra d'ur mare ma'h eo krog Kembreis da stourm a-eneb d'ar gouarnamant a glask berniañ restachoù nukleel dan an douar 'kosteiz **Machynlleth** ha **Dolgellau**, ha ba penn ar stourm-se ema **Geraint Bowen**, « Archderwydd » pe Arc'hdrois Kembre m'ho peus c'hoant !

10% DILABOUR

Med ar gwashañ tra e **Kembre** eo an dilabour bepred. Ma'h eo anavet an intron **Thatcher** amañ gis-mañ ewid bezañ facht douzh saout ha deñved hon bro, didruez eo douzh labourerien he heni ! Muio'h-mui e ra reus he folitikerezh, ken fall ha heni **Barre** ewidomp : ouzhpenn 120 000 den zo dilabour e **Kembre**, diskaret net eo diw binwidigezh kozh kreisteiz ar vro, ar glaou hag an dir, ha bemdez e vez keloù deus usinoù all o vont da serriñ !

Aon o deus Kembreis e tafe o bro da vezañ rewinet ha heñvel douzh ar pezh eo dija gwalarn ar vro, menezeier **Gwynedd** (a zo kêr hardi, diwezhed da vad hag a gass daou zepute **Plaid Cymru** da **Londres**) : Ur vro peus goullanter, dilañset ha war les buhez ekonomikel ar rouantelezh, tress ur mirlec'h kulturel warnehi, zo kêrroc'h !

UR BEDERVED CHADENN GEMBRAEG

An dalc'h er mare-mañ mod-all, war ar c'hasetennoù hag ar magorioù, eo kudenn ar bederved chadenn tele, oll gembraeg, promet gant Mirourien **Thatcher** araog mont e-barzh ha dislaret abaoe eveljust ! Kalz trous a vo mechañs abalamour d'ar chadenn-se. **Gwynfor Evans**, bepred levier **Plaid Cymru**, en deus kenniget, ma ne zalc'h ket **Thatcher** d'he ger, chom war yun a-benn mis Here, beteg merwel mar bez red. Ha ba ur vro relijius evel **Kembre**, en do efed ar yun-se da enebiñ douzh **Londres** koulz ha da c'houll pardon o fec'hejoù ewid ar Gembreis flaw o deus nac'het an emrenerezh.

Anzav a ra ar **Plaid** en deus bet un distokadenn ar bloaz-mañ p'eo bet nac'het al lesenn emrenerezh gant an tri c'hard deus Kembreis, p'en deus souset a-dreñv er votadeg da vont da zepute (deus 13% da

GWYNFOR EVANS

Ganet e 1912, en deus tremenet **Gwynfor Evans** e vachelouriezh en **Aberystwyth**. Bet eo bet studier en **Oxford** ha deuet da vezañ doktor war ar gwir. Abaoe 1945 ema e penn **Plaid Cymru** (strollad politikel « na ruz na gwenn » o stourm ewid goulenn an emrenerezh ewid Kembre).

Peuc'helour, o nac'h ar gwallnerzh, en deus **G. Evans** nac'het kemer arm ebed epad ar bresel... Kristen gredus, awenet don gant ar Bibl, ez eo **G. Evans** diagon hag e ra katekis en e barres **Llangadog**.

E 1966, ez eo bet dilennet evel kanad **Carmarthen**, dindan baniel **Plaid Cymru**. Kollet e garg kannad gantañ, eh adapt anezi e 1974, hag eh a da **Westminster** gant daou all a gannaded eus **Plaid Cymru**. E 1979, e koll e garg adarre.

Tad da seizh a vugale eo **G. Evans**, ha tad-kozh da zeg a vugale vihan dija. Desket en deus kembraeg war varlenn e vamm, ha skrivet meur a levr e saosneg hag e kembraeg war istor **Bro-Gembre** hag he c'hudennoù a-vremañ. Ema o tihan skrivañ ur manifest e kembraeg hag e saosneg : **Byw neu farw ? Life or death ?** (Un afer a vuhez pe a varw), ma tispieg ar perag hag ar penaos eus ar yun a grogo gantañ, beteg merwel, mar bez red, ewid difenn gwirioù ar gembraegerion.

Un den heñvel awalc'h douzh **Gandhi** pe douzh **Martin Luther King**... Ha leset 'vo Gwynfor EVANS da verwel kentoc'h eged roñ o c'hoant da Gembreis kar-o-yezh, kentoc'h eged sewenif promessaou gouarnamant **Londres** ?

mesk ha mesk

10% er vro a-bezh), ha kollet un deus e dri gannad, **G. Evans** end-eeun. Se zo kaas moarvad en deus graet e soñj ober ar yun-se, ha gwir eo, « aberzh **Gwynfor** » a ha da lakad kalz tud diaes, ar gouarnamant da gomañs, aliet bremañ gant kasetennoù pemdez **Kembre** da zont war e gis !

STOURMOÙ SEVENADUREL

Goûd a ra kement heni a vez aketus da heuliañ ar pezh a c'hoarvez en tu all d'ar mor pegen kar ha pegen disheñvel eo ar stourm en diw vro. Diw skwer a ziskouezo awalc'h emaoñ bar memes roud, med n'omp ket arru bar memes poent ! Skolioù « **Meithrin** », heñvel douch re **Diwan**, ha savet newez so iwe a ha da gaoud 200 milion (kozh) gant ar gouarnamant ar bloaz-mañ ha 350 skol pe « cylch meithrin » zo penn-da-benn d'ar vro (med paeañ a rank tud ar vugale, ha ne vez kemeret ar re-

mañ nemed deus ar beure). Un eil skwer a ziskouez iwe n'o deus ket kulturaled Kembre aon dirag o skeud : emaint o tihanañ prenañ ur gêr gozh e ledenes **Llyn** (tost da **Gaernarfon**), annezet gant mengleuzierien gwechall ha 300 milion (kozh bepred) zo ezomm da adingalañ an tier ha da sevel ur greisenn ewid ar re a zesk kembraeg ; 50 milion a vo râet gant ar gouarnamant. Kàer he deus **Thatcher** boud gast, n'eo ket ken pizh hag ar c'hreiz **Giscard** memes-tra !

Ha da zisoc'hañ, toullomp kaas deus ur stourm a lakafe beg-e-dok da c'hoarzhin leizh o genoù amañ gis-mañ : e-pad ar gouañv eo bet laketañ an tan ba tier-hañv pe adtier prenet gant Anglisien, ha dewet tregont deusoute (tier), war zigarez n'eo ket braw da Gembreis kaoud lojeis gant ar

prisoù o vont war-raog ar mod-se ha n'eo ket dleet d'an Anglisien dont da saosnekaad takajoù chomet kembraeg oll (evel **Gwynedd** ha tammoù deus **Clwyd**, **Powys** ha **Dyfed** iwe). Setu poliss pe « heddlu » (« ahez-lu » evel ma vez skrivet war o jañdarmiri du-hont) ar vro o tont da serriñ hanter-kant den e-pad un dewezh pe daou hag o komz rust d'un toullad deusoute. Abaoe eo bet lañset ur stourmadenn vras diwar-benn ar « gwirioù sivil » hag a-eneb da feulster ha da rustoni ar poliss ! War gement tachenn deus ar stourm ha deus ar vuhez, evel a welit, e vo moian deoc'h hunvreal en ur vont da Gembre... Hag afer awalc'h a vez da hunvreal er mare-mañ 'keta ?

F. Favereau

KENDALC'H OLLVEDEL AIDLCM

Lennit « Association Internationale pour la Défense des Langues et Cultures Menacées » E **Bailleul**, **Belle** e flandreseg, eo bet dalc'het, da lâred eo en ur c'hornadig eus douar ar Stad C'hall ma vez (ma vese ?) komzet flandreseg ennañ.

Eus ar 24 d'ar 27 a vis Gouere eo bet dalc'het ar C'hendalc'h. Beb daou vloaz e vez unan. **Klagenfurt**, **Barcelona**, **Belle/Bailleul**... Mad tre. Perag ne vez morse dalc'het ur C'hendalc'h sort-se e Breizh, en ur vro ken nerzhus ha ken liessort enni ar stourm ewid ar yezh ? Perag ? N'eus nemed Doue a gement a oar. Doue ha **Keravel**. Petra bennag m'eo Doue ha **Keravel** daou, ez eo **Armand Keravel** Aotrou Doue an AIDLCM war an douar, war zouar Frañs d'an nebeutañ. Ha ne fell ket da **Armand kozh** « diskouez » d'ar gendalc'hidi a-ziavaes Breizh an disrann, an tabut hag ar sach-blew a vez dre amañ ingal gant paotred ar brezhoneg. Meuleudi dezañ ewid ur skrupul ken enorabl. Sed ez eo chomet, ewid kendalc'hidi **Bailleul**, uhel ha divlann brud ar Vretoned kar-o-yezh. Unanet int gwelloc'h ha muioc'h eged biskoazh. Gwell-a-se ! Ra vo frwezhus an unanidigezh-se ewid brassañ mad yezh kozh hon tadoù !

Edreidbarplad

Eus ar 4 d'an 18
a vis Here 1980

Pemzeg dewezh stourm
ewid unaniezh melestradurel
BREIZH

29 + 22 + 44 + 56 + 35 = Breizh 5

Manifestadeg e Naoned,
kêrbenn gentañ Breizh
d'an 18 a vis Here 1980, da 4e goude merenn

AR BED KELTIEK

2, str. ar Roue Gralon
KEMPER

Embannadurioù ha levrioù breizheg
Pladennoù hag artisanelezh kelteg
Gweltas ar Fur
Tél. 95.42.82

Komanantit da gelaouenn
c'hallek an UDB

Le Peuple Breton (service abonnements *)

BP 304 - 29273 BREŠT-CEDEX

Hanw hag hanw-badez

Chomlec'h

Boutin : 50 L (1)
Skoaz : 70 L (1)
Estrenvro : 60 L (1)

(1) Diverkit ar gerioù na servijont ket

Amañ an arc'hant
dre chekenn-bost (1)
dre vandat-lizher (1)
dre chekenn-vank (1)
CCP RENNES 2365-76

TRAOU NEWEZ WAR

El levr fetis ema **L. Fleuriot** o tihanañ embann (1) e kavo peb heni e gont, ar yezhour koulz hag an istorour. E-ser studiañ ur bern arroudennoù teñwel pe amsklaer en istol koshañ ar Vretoned (mareoù kentañ o divroa-deg, doare ar brezhoneg hag ar galianeg, mojennoù **Arzhur**, **Konan Meriadeg** pe memes **Marzhin...**) eo deuet a-benn ar c'hasker ampart a zo aneñhañ da adtennañ neudenn an istor, disanavezet alies ha gwariet a-wechoù!

Goùd a raer pessort chikan zo bet hag a zo c'hoazh diwarbenn orin ar brezhoneg hag ar Vretoned : darn o kredañ e vez kavet en brezhoneg (gwenedour dreistoll) liw yezh kozh Galia, darn all o touiñ e oa marw pa zegouezas ar Vretoned deus an tu all d'ar mor e-barzh ur vro peuskouezet ha goullanter. Setu, ewid ar re gentañ, omp Frañsisien a-vod, peogwir implijomp yezh kozh Galia (memes mod eo ewid Euskaris hag Iberia, hag ewid Kembreis ha Breizh-Veur), ewid ar re all omp disheñvel krenn diouzh ar Frañsisien ha kar da Iwerzhonis ha da beb sort Barbared memes...

Diw desenn zo bet ewid ar wech e-mesk an istorourien : tesenn an divroadek abred, a lâr eo deuet ar Vretoned kentañ da vare ar Romaned ha gant o bennozh, abalamour da argadennoù Pikted, ha diwezatoc'h o tec'hed dirag ar Saoson ; deus an tu all, tesenn an divroadur diwezat, a-zaleg ar bloawezh 500, zo bet displeget gant **J. Loth**, **La Borderie** ha kalz tud abaoe. Soñj an aotroù **Fleuriot** zo heni klaskerien brudet evel **Chadwick** pe **Giot** : « pobloù meur, ar Vandaled, Burgonded, Alaned, Goted ha re all c'hoazh zo aet da get goude bezañ leuniet an istor gant brud o hanw. Penaos displegañ padusted ar Vretoned paneve dre ar respont-mañ a zo a boues bras : ne oant ket estrenien el ledenes ». Hervez **Fleuriot** bepred, « Breizh an 19^{ved} kantved, o vezañ ur bed peusklos, troc'het deus he liammoù naturel, he deus leset e spered ar re o deus skrivet diwar he fenn ur skeudenn na glot ket tamm ebed gant Breizh ar c'hantvejoù kent ».

TUD A VOR BEPRED

An dra-mañ zo gwirionez gentañ al levr : Mor Breizh zo ur c'hanal, ur c'hroashent abaoe dalc'hmad, abaoe

amzer ar **Veneti** (pe **Wenedis**), da nebeutañ, an dud a vor-se o deus râet d'ar Vretoned o micher hag o boasioù martoloded, ar pezh a zishañval ahanomp diouzh Kembreis pe Iwerzhonis, hêr da Gelted kozh a oa tud an douar bras da gentañ. Ar mor ne oa ket ur troc'h, med ul liamm d'ar poent-se : da vare ar Romaned oa ezomm un dewezh hag un noswezh da dreusiñ, heb lakad da ouel, en ur roeñvad. Pell aessoc'h oa beajiñ war vor ewid war zouar ! En em gontantiñ a rae Breizhis war vor, ouzhpenn an dra-se : hervez ar skridoù kozh, « bageal da dreizhañ ar morioù ha treusiñ tachennnoù divusul ne zispilj ket da velein Vreizh, bouriñ a raont o verdeiñ er c'hontrel »...

« GALLICA LINGUA » : GALIANEG PE GALLEG ?

An eil tesenn displeget el levr eo pegen tost kar oa Bretoned Enes Vreizh ha Galianed an douar bras pa oa heñvel o c'hredennoù, o gisioù, ha peusheñvel o yezh hervez an testennoù. « Diaes e vo ataw, eme an ao. **Fleuriot**, ober un disparti krenn etre ar pezh a zo brezhoneg ha galianeg er yezh, ken tost oa an eil yezh d'eben e dibenn an Henamzer ». An hanoioù tud koulz hag an hanoioù lec'h, studiet gant ar skrivagner, a ziskouez lâr « ar brezhoneg a gendalc'h ar galianeg, med dre ma arruent evel difennourien, ha n'eo ket evel tec'hidi, o deus ar Vretoned brezhonekaet peurvuiañ ar galianeg en nebeud degouezioù ma oa disheñvel diouzh ar brezhoneg ».

Hir mat vefe adskrivañ ar skwerioù râet el levr a zo, evel ousoc'h, diwar dorn ur furcher hag a zo mestr war ar yezhoù keltieg, kozh ha newez, hag istorour war ar marc'had ! Ur merk splann deus ar garantez etre an diw yezh : ewid ar Franked a skrive en latin, ar « gallica lingua » oa ar galianeg, e-kichen ewid ar Vretoned, ar « gallica lingua » oa al latin isel pe roman (deuet da vezañ « galleg » diwar « gallica »), abalamour just mad ne oa ket ar galianeg ur yezh estren ewite.

Ar gwenedeg, da lâras **Fleuriot**, zo ken ha koulz brezhoneg hag ar rannyezhoù all, ma n'eo ket muioc'h : tostoc'h eo d'ar c'hembraeg ewid meur a dra, ha n'eo ket drol, rag bewoc'h oa ar galianeg mechañs e bro an **Ossismi** (**Kernew**, **Leon** ha **Treger** dre vras) eged en arvor bro ar **Veneti** a oa gwall latinekaet, dreistoll

en-dro da gêr **Wened**.

Alies gwech eo bet skrivet e oa arruet ar Vretoned e-barzh ur vro rewinet ha riñset gant bresel pe dispac'h. Tro fin ar peware kantved, gwir eo oa bet bec'h, med buhez ar Sent a zo sklaer ewid **Fleuriot** : « Sent zo a arruv e-barzh takajoù fraost, med ar gros bras a zilestr en ur vro labouret ha renket... » Ne oa ket re stank oll an dud evelkent : etre 2 ha 300 000 den o chom en Arvorig, hervez kont (800 000 en Enes Vreizh ha war-dro tri milion e Galia a-bezh, mar galler reiñ sifroù).

AR VRETONED : AR ROMANED DIWEZAÑ ?

Ar gudenn diwezañ ha pouesussañ martese diluziet gant al levr zo perag ha penaos e ta ar Vretoned da sevel ur vro newez en Arvorig. Bewech ma tilestr Bretoned war an douar bras eo ewid difenn ar Romaned ha n'eo ket diskar anehe. An Arvorig ha Breizh-Veur oa e-barzh ar memes impalaerezh. Ur pezh diferañs zo iwe etre ar Vretoned hag ar pobloù all (Saoson, Barbared...) : sitoianed pe geodedis Roma oant, ha meur a wech, ha beteg diwezat tre e vez kavet ur « vroadelouriezh roman » e-mesk ar Vretoned (beteg **Konwoion**, sañset).

Setu ar mod-se, abaoe pell e kustume ar Vretoned, tud reizh d'ober bresel pe d'en em zifenn, bezañ kasset da bewar c'horn impalaerezh Roma, deus kreis an Afrik d'ar Reter. War-dro ar peware kantved oa tostaet ar rummoù soudarded-se d'o bro : stank e oant oc'h ober o annez e kostez ar Rhin ha an Danub uhel. O c'hefridi : stourm da sovetaad an impalaerezh, ha, gwech ha gwech all, klask lakad un deus o jeneraled war an tron !

Meur a dra a lak an aotrou **Fleuriot** da grediñ lâr eo deuet ar Vretoned da gentañ da heul an armeoù-se, dilestret diw wech diouzhtukâer d'ar mareoù (heb kontañ diw wech kent pa oa deuet Breizhis an enes war sikour ar **Veneti** eneb da **Gaesar** e 55 araog Hon Salver, hag e 184 pa oant deuet da heul **Artorius** — **Arzhur** ? — da harzañ un dispac'h pe un argad). E 383, da heul **Maxim** (**Macsen Wledig** er skridoù kembraeg, **Maximus** er re vrezhoneg), penn armeoù Enes Vreizh, deut da vezañ impalaer e **Trier**, e oa ur bern Bretoned yaouank (ar « brientin » **Konan** en o zouesk martese), ha n'int

(1) L. Fleuriot, LES ORIGINES DE LA BRETAGNE, Payot, 350 p.

AR VRETONED KOZH...

ket distroet d'o bro goude-se ; ugent vloaz warlerc'h, e 406, bagadoù all a zilestre e Boulogn da heul **Constantin** (**Custennin** e kembraeg), harpet gant ar jeneral breizhad **Gerontius** (**Gereint** kembraeg, **Gerent** brezhoneg). Daoust ha n'eo ket ar soudarded-se a zo bet kaset da zigenañ da chom d'an Arvorig ? Deus an troioù kêr-se e vefe deuet brud **Arzhur**, **Merlin** ha toud. Sed abaoe dalc'h-mad e vese tud o vont hag o tont deus

ur bro d'eben, med stankoc'h e vo ar Vretoned e Breizh-Vihan azaleg fin ar peware kantved ; ha ma n'eus ket bet moarvad ur Stad dishual d'ar mare-se (mojenn **Konan Meriadog**), possubl eo da heniennoù, ha da galz memes, bezañ chomet e bro an **Ossismi** hag en Argoad bro ar **Veneti**. D'ober petra ? Da zifenn broioù gwan douzh an alouberien, saos da skwer, evel « foederati » ar Romaned. Stankaad a raint er c'his-se e goueled an Arvorig

evel soudarded roman da gentañ, evel mistri ar vro a-c'houdevezh, pa zisac'ho an impalaërezh.

SOUDARDED HA BELEIEN DIJA

An divroadeg kentañ n'eus ket bet bewennoù ressis en amzer, ha strewet eo ar Vretoned deus al Liger d'ar Rhin, hed-ha-hed arvor Galia. Hanoioù sent a gaver stank e-maes Breizh, en Normandi ha beteg harzoù ar Rhin. Beteg er Grennamzer e valeo ar sent etreseg ar broioù-se (**Malo, Samson, Emilion...**). Ar «Brittani», da lared gwir, zo bet hanw deusoute war an douar bras ewid ar wech toud, deus ar c'hentañ kantved d'ar pemped, ba kement lec'h a zo an dez hiziv **Bretigny, Bretignolle, Bretteville, Bret, Breteuil, Bretonneux, Bretzenheim, Bretona...** A-zaleg fin ar peware kantved e vo kefridi ar Vretoned diwall al ledenes evel e tiwall Bretoned rouantelezhioù **Gwynedd, Dyfed, Gwent, Stratclud** o bro eneb d'ar Skoted, Pikted ha prestig Saoson, Angled, Franked hag all...

Ober a ray ar Vretoned tramor gwrizioù ba bro an **Ossismi** hag ar **Veneti** (nemed en-dro da Wened) — Breizh-Isel hiziv — d'ur mare ma oa bew ar galianeg e-mesk an dud. E-kichen pa c'holay ar Vretoned bro ar **Goriosolites** (beteg ar Rañs hag ar Vilen) e 497, e vo aet al latin pe romaneg war-raog, ha se zo kaos, herwez **Fleuriot**, e chomo diw yezh, ha diw boblañs e gorre Breizh ken na zisteray ar brezhoneg en 12^{ved} kantved. Un dra zo re zrol : bewennoù ar vro newez a glot gant re ar c'heodedoù kozh. Deus ar c'hwec'hved d'an nawed kantved, harzoù Breizh a vo bewennoù broioù ar **Veneti** hag ar **Goriosolites** er sav-heol ! Un hanw all a vese ræet d'ar vro, **Letau**, a vefe **Ledaw** bremañ hag a zo chomet hanw Breizh en kembraeg (**Llydaw**) ; memes mod eo bet kollet gant Kembreis o hanw kozh, « Brython », war-dro an degved kantved, adhanwennet « cymro » (da lared eo « ken-vro »...)

Levr an aotroù **Fleuriot** a sklerijenn ahanomp eta war amzer gozh ar vro hag amzer gentañ Breizh Vihan. Daoust d'ar pezh a gredas ar romantelourien hag o diskibiñ (ha heniennoù ne oant ket ken di-zañjer war o lerc'h), hon zud kozh ne oant ket Barbared, med « Kelted o deus assantet da veli Roma ha bet lewesonet ganti ».

LES ORIGINES DE LA BRETAGNE Léon Fleuriot

traou newez war ar Vretoned kozh...

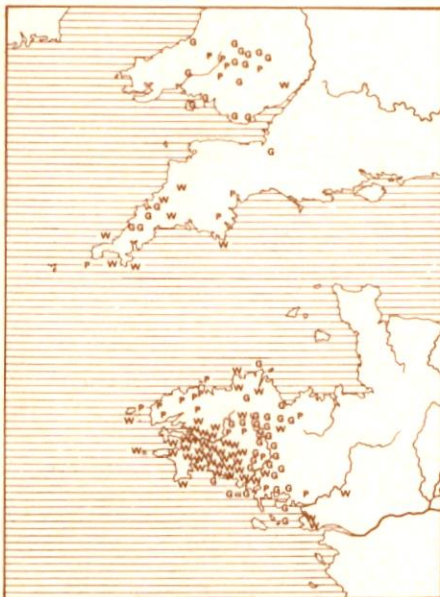
Disheñvel eo bet o divroadeg deus aloubadegoù ar mareoù : « ur moian ewid an Impalaërezh war e dremenvan da essaeal padoud er C'hornog ».

Beteg an unnegved kantved, ne oa tamm diferañs etre Breizh Vihan hag ar pezh a chome deus Bretoned Breizh-Veur, hanwet « Brython » an eil hag ar re all. Ur skwer : **Iltud**, bet o chom en Arvorig e deroù ar bemped kantved, aet da Enes Vreizh da heul **Jermen a Auxerre**, a sav ur skol eno e **Llanilltud Fawr Kembre**, a chomo kreisenn speredel ha politikel an diw Vreizh, a zesko **Samzun, Pol, Gweltas, Diwi, Brieg...**

Goùd a reer iwe e oa daou du e-mesk ar Vretoned d'an ampoent, n'eo ket an tu dehoù hag an tu kleiz, med an tu « britto-roman », heni **Ambrosius (Emrys Kembreis)** a reno war an diw rouantelezh a beb tu d'ar mor goude bezañ ræet lamm da **Vortigern (Gourthiern)**, skwer an tu eneb-roman peogwir eo-heñv a c'halwas ar Saoson en enes da sikour bountañ ar Romaned e-maes...

AN EIL DIVROADEG

An heni gentañ a zic'hlanne hed-ha-hed arvor an douar bras ha war an Europ a-bezh, soudarded da gentañ, kloer goude-se, tud all da heul, kevredet gant ar Romaned a-eneb d'ar Barbared. Disheñvel eo an eil lanw : niverussoc'h n'eo ket martese, med stankoc'h peogwir e ta ar Vretoned da Vreizh Vihan a-fetepañs. Anavezet gwelloc'h eo an eil divroadeg iwe, abalamour da vuhez ar Sent ha d'un toullad skridoù latin.

Culte de trois saints britanniques, d'après Bowen.

- P Saint-Paul
- W Saint-Winnwaloe (Gwénolé)
- G Saint-Gildas (Gweltas)

E-kehid ma treizhe ar Vretoned da « **Ledaw** », e treuse ar Franked ar mor iwe, da heul ar Saoson hag all. Dre ma tisteray galloud ar Romaned (aet kuit deus Breizh-Veur e 410) e kresko heni ar Franked, ha n'int ket kristenien evel ar Vretoned hag ar Romaned ! Med e-tro fin ar bemped kantved e ray **Ambrosius** hanterkant vloawezh peuc'h (deuet e penn ar bresel a-eneb d'ar Saoson en enes, deus tu ar Romaned war an douar bras, e tay da vout e-pad un eurtad « rex Francorum ha Britonum Aemoricum », « rgFrangc 7 Bretan Letha » en iwerzhoneg... da lâred eo, roue pe ri ar Vretoned amañ gis-mañ hag ur paour-kaezh Frank bennag, trec'het gantañ).

Prientet mad eo an eil divroadeg. Savet oa kaos etre kloer uhel Galia roman (**Jermen, Loup**), o diskibien vrezhon (**Iltud, Pol, Samzun, Brieg**) ha pennoù ar vro evel **Ambros** (dihelloù Kemperle), ha diwezatac'h **Clovis** ar Franked, a vo badezet hag a ray d'ar Vretoned es ofissiel bro ar **Goriosolites** (a ha deus harzoù Breizh-Isel d'ar Rañs), e 497. An dra-mañ a isplik mad awalc'h perag e tay an eil kouchad azaleg ar bloawezh 500. Soñj **Clovis** n'eo ket braw goùd petra oa : reoliñ an divroadeg par ma c'halle, kaoud sikour ar Vretoned a-eneb d'e vreur, gonid leweson er c'his-se e Breizh-Veur... Un dra zo sklaer : hanoioù ar vro newez (en **plou, trev, lann** hag all) n'o deus mann ebed da weled gant ar bresel. Er c'hontrel, hanoioù evel **plou** ha **gwik** (o tont deus al latin) ziskouez awalc'h oa ræet d'ar Vretoned ur statud espress. A-hend-all, pa zegouez ar gros bras deus an divroidi, e vo harzet ar Saoson e Breizh-Veur ewid daou-ugent vloaz (500-540) ; setu, ne oant ket tud o tec'hed d'an ampoent. Aes awalc'h eo titouriñ iwe e-barzh buhezioù ar Sent deuet d'ar mare-se (**Tudual, Samzun, Magloar, Maodez...**).

E-kreis ar c'hwec'hved kantved evelkent, e sav bec'h ha bresel adarre etre ar Vretoned hag ar Franked, ha **Warog** a dapo kemer Gwened. Meur a grogad a vo da heul. En tu all d'ar mor, e ta ar Saoson war-raog ha goleiñ a raont an hanter deus an enes, hag an tamm kreis prestig ; heb dale e vo troc'het ar Vretoned etre pewar damm : rouantelezh an hanternos (**Stratclud**) o kozhbewiñ beteg an unnegved kantved, **Kembre, Domnonea** (beteg ar Somerset), ha **Breizh Vihan**. Gwanaet eo ar Vretoned tramor, ha di-zañjerussoc'h ewid ar Franked mehañs war an douar

bras.

N'eus ket moian eveljust desheñvel levr **Fleuriot** deus ur penn d'egile pa zispleg doare an eil divroadeg, ar bagoù implijet, daou sort, re vihan ha re vras, hanwet « lestr » pe « long », ugent metr hirentez, kant den o vont en o bourzh, o vont meur a heni assambles d'ober ur « mor-lu »... Strishoc'h eo an dachenn ar wech-mañ, evel hon eus lâret, oa daou hent a gemere an divroidi : an hent diavaes, daved bro an **Ossismi** (beaj St **Riagad, Iltud** ha **Gwenole**, da skwer) pe an hent diabarzh trema reter Breizh dre an inisi angl-ha-norman (**Samzun, Magloar, Turiaw...**). Talvoudus oa an inisi, hag ar sterioù iwe : sikour a raent ar re newez eruet da dreusiñ ar vro, deus un aod d'eben, a-hed ar Gouet hag an Out da skwer, pe ar Rañs hag ar Vilen, da gaoud ar Vrier... Se zo kaos zo bet savet meur ha meur a vanati, a vinic'hi hag all hed-ha-hed ar roud-se (Dol, St-Mewen, Plelan, Redon).

PEWAR RESPONT DA C'HORTOS HIRROC'H

Braw eo dispenn roudoù ar Vretoned kozh, ar sent, menec'h, tierned, soudarded, hag ar re all, e kompagnunezh un den gouest a zalc'h da furchal ha da ditouriñ, rag ewid meur a dra n'eo ket achu e glaskadenn (**Arzhur, Marzhin** da skwer). Med da c'hortos hirroc'h e tisoc'h e levr an taol-mañ gant pewar respont sklaer. Dont a rae ar sent-se (a vese evel an drouis kent e-tal ar ri pe roue, breur pe gar dehañ an aliessañ, war un dro beleg ha rener, manac'h ha kannad) deus kreistez Kembre, rouantelezhioù **Gwent, Dyfed** ha **Powys** iwe, deus (**Devon** hiziw), deus an hanternos (**Cumberland** hiziw), deus **Iwerzhon (Briag, Ronan, Sane, Ser-van)**, ha forzhig... deus ar vro, hag i aet deus alemañ da Vreizh-Veur kent dont war o c'his. An eil tra eo douar ar vro newez a vese prenet (pemp lur douar un drev, da skwer), gant ur « sant » just awalc'h, ha neusen e vese savet lochennoù, digozhet pe dic'harzhet tachennoù ha toud. Beteg an degved kantved e pado er c'his-se an eskemm etre an diw rouantelezh a beb tu d'ar mor, ha 'benn neusen, da laras **Fleuriot**, e vez muioc'h a Vretoned o tivroiñ da Vreizh-Veur... D'ar mareoù-se iwe e trec'ho ar galleg war ar brezhoneg ba Breizh-Uhel (gonezet pe annezet diwezatac'h), koll a ray ar Vretoned kalz tachenn e Breizh-Veur, med bleubiañ a ray « danvez Breizh » (mojennoù, barzhonegoù barzhed ar

traou newez war ar Vretoned kozh...

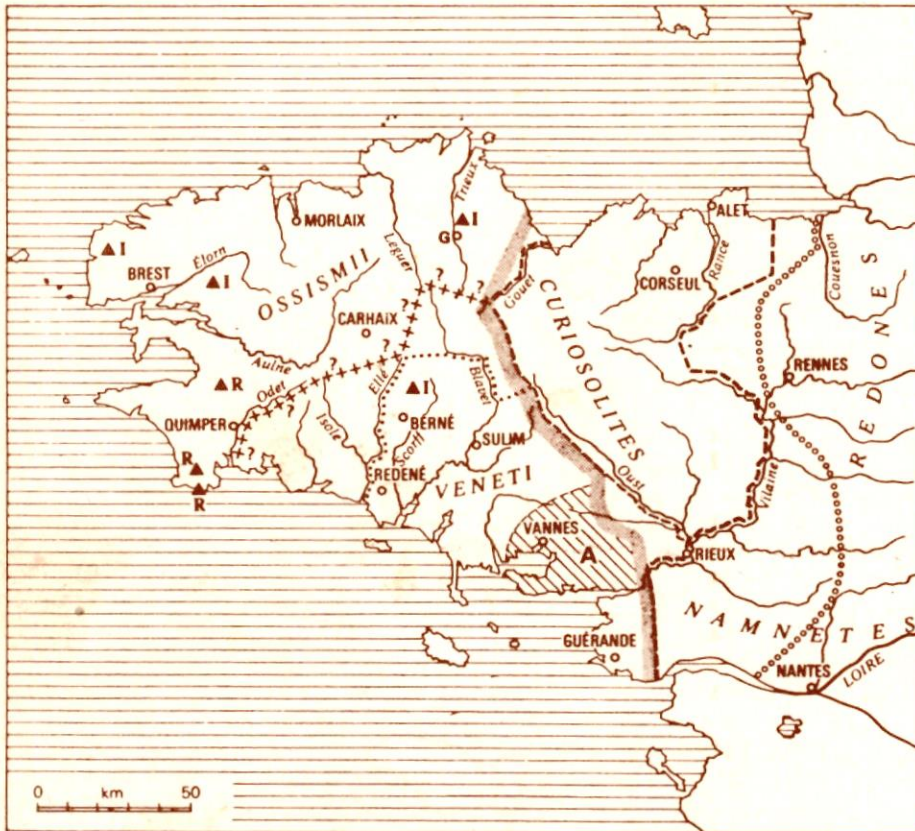
Vretoned) el lennegezhioù galleg, saosneg hag all.

Ma ne c'hall pe ne c'houll ket **L. Fleuriot** respont raktal d'an traoù all, prometñ a ra un eil lev war lesennoù,

boasioù ha sewenadur kozh ar Vretoned hervez ar skridoù ha dihelloù kozh, ha n'int ket ken dister ha ma kreder a-wechoù. Ha mad a ra, rag a-benn e vez peurlennet an tamm ken-

tañ, ha heñv tew, start da lenn a-wechoù, diglok, da lara. **Fleuriot**, e vez hast memestra da gregiñ e-barzh an eil tamm...

F. Favereau

- ++++ 1. Limite des VENETI au Ve siècle
- 2. Limite des VENETI selon M. Merlat
- 3. Limite est des CURIOSOLITES
- ++++ 4. Limite de la zone bretonne "pure" selon J. Loth, confirmée par les cartes de B. Tanguy. Thèse, Brest 1973. Cette limite fut celle du breton jusqu'en 1800 environ.
- 5. Limite est de la zone mixte romano-bretonne. Cette dernière ligne est très approximative, car il s'agit d'établissements bretons dispersés, de moins en moins nombreux vers l'est.
- 6. Limite approximative de la Bretagne du Ve au VIIIe siècle (753). C'est la limite est des CURIOSOLITES.
- ++++ 7. Limite approximative de la Bretagne de 753 à 840, identique à la ligne 4, sauf dans la région de Vannes où la zone A semble annexée à la "Francia" de 753 à 840.

Culte de deux saints du Ve siècle

- ▲ I Iltud
- ▲ R Riochatus-Riagat

Un damsoñj eus Gouel Pobl Vreizh

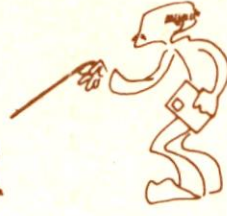
D'ar 4 a vis Here, e vo aaset ur fest-nos gant Komite skoazell **DIWAN BREST**, Sal an Ti-Kêr e **BREST**, gant ar strollad **KLASKE-RIEN BREIN**, ha kanerien deuz ar vro.

D'ar 7 a vis Here, e vo ar gala gant ar strollad **AR LOG**, eus **BRO-GEMBRE**, en Auditorium Brest.

NOMENOE-OE !

Ur pennad so ema **STROLLAD AR VRO BAGAN** o c'hoari pezh-c'hoari brudet **JAKES RIOU**, **NOMENOE-OE**. An digarez da sevel ar pezh-se gant an oberour brezhoneg aet da Anaon e 1937 a oa trec'h ar Vretoned war ar Franked e 845, damdost da gêriadenn **BALLON**. Mes ar pezh a gont dreistoll er pezh savet gant **JAKES RIOU** eo penaos o deus degemeret Bretoned kornad **REDON** keloù an trec'h, hag an trabass degasset en o buhez pemdezieg gant donedigezh an drec'hourion veur o'n gavoud e **REDON**.

6 gwech c'hoazh e vo c'hoariet ar pezh : e Skol an **Nivot** (3/10), e **Lannilis** (4/10), e **Poulaouen** (15/11), e **Lannuon** (16/11), e **Lesneven** pe er **Follgoad** (29/11). Ha goude-se, achu. Hastit buan !

LIZHEROÙ

Tudoù,

Ma digarezit da vezañ chomet kehidall heb kass deoc'h gopr ma adkomanant. Setu ur chekenn 100 L ewid ma adkomanant hag ewid ho skoazellañ da gender-c'hel gant ul labour eus ar re bouesussañ ewid ar Vretoned.

Kalon vad deoc'h hag a wir galon.

J.-Y. Allain, Paris

Albert Schweitzer ha ni Bretoned,

En un destenn skrivet en alamaneg, e komz **Albert Schweitzer** diwarbenn parabolenn an heni pinwidig hag ar paour hanwet **Lazar**. Ni (Europis) eo, herwezañ, an heni pinwidig, ha gwir eo hiziw c'hoazh, a gav din. Gouzoud a ouson : kavet e vezo muioc'h-mui a arboellourion (ekonomisted) a lâro dimp n'hon eus ket awalc'h a zanvezioù-kentañ (« matières premières » ?) hag all, hag all. Petra eo e bro Frañs ur paourkaezh krouadur a lak an Aotrou **Séguy** da ouelañ gand an druez er skinwel ? Ur bugel eo na c'hell ket tremen e vakañsoù er menezioù : arabad krediñ koulskoude e soñjen ne vefe ket trist ewid ar beorien chom er gêr e-pad ma vez ar re a zo pinwidikoc'h o redeg war an aod pe oc'h ober ski ; felloud a ra din lâred e c'hellje bet kavet ur skwer welloc'h gant an Aotrou **Séguy** ; ne vije ket bet diaes henn kavoud, e bro Frañs iwe. Soñjal a reomp en « tele-couleur » ha m'hon eus ket anezañ, e vezomp ez eo kaled buhez an den ! Abalamour da betra neuse talbenn va fennadig ? Peogwir ez eus bet savet kalz trous diwarbenn afer peisanted Vreizh o tistrujañ avaloù-douar hag all, e-pad ma weler bugale a-leizh dre ar bed o verwel gant an naon. Neuse e klask o hor peisanted o mignoned er sindikajoù pe er c'hostezennou politikel. Ne lâran ket koulskoude e vefe kement-mañ reizh : peb heni ahanomp zo kablus. Disklêriet en deus an Aotrou **Méhaignerie** n'eo ket possubl miroud produioù sort-se pell awalc'h ewid ma c'hellfent bezañ debret e

broioù an Trede Bed. Ar wirionez eo, war a seblant. Iskis awalc'h eo memestra gweloud pegen ijineg e vez an dud e peb bro ewid sevel armerezh nevez da zistrujañ pobloù all ha pegen pinwidig eo peb Stad ewid henn ober. Hon douar deomp-ni Europis zo un douar frwezhus : chañs vras hon eus ! Ma n'eo ket possubl kass avaloù-douar pe askol-debriñ da vroioù pell, red eo treusfurmiñ anehe pe c'hounid traou all. Ma vefe kement-mañ un afer a vresel, e vefe kavet un diskoulm heb dale hag an arc'hant iwe. N'eo ket an dra-se kudenn hor peisanted hebkén, politikerezh eo ; ni zo mandarined Bro-China gozh : paet e vo ar c'hendaspuñ gand hor bugale ha bugale hor bugale. Kement-mañ ne sinifi ket e vewfemp e Europa an Hanternos evel er Barados : kudennoù grevus zo amañ iwe, an dilabour da skwer — ur wir vezh ! Med ne reomp ket un implij

mad eus hor pinwidigezhioù, a gav din.

J.-P. Roazon-Gwened

Ar beisanted n'int ket mestr na war o douar na war o froduoù na war ar prisoù a vez merket dezo. N'eo ket ar beisanted eo a zo da damall : ar gouarnamant eo, n'en deus politikerezh reizh ebed na war al labour-douar, na war ar pesketaerezh, dreistoll ewid re Vreizh. Aes eo d'ar gouarnamant, d'an tele, d'ar journalioù plan-tañ ar bec'h war ar beisanted, lakaad ar perzh divalaw eus an abadenn war o c'hein. Ar re a zo kaos deus an distruj a chom sioul en o ministerioù. Ar vezh war ar Frañs imperialist, a oar gwerzhañ armoù, mes nompas treusfurmiñ madoù an douar. Ar beisanted n'emaint ket da damall penn-da-benn : re aës e vefe.

POBL VREIZH

Hemañ n'ema ket o werzhañ **POBL VREIZH**, med ha lakaet e vefe bet gantañ dindan **LE PEUPLE BRETON** ! Lennit hardi **POBL VREIZH**, ha **LE PEUPLE BRETON** iwe.

AR FALZ

kelaouenn drimisieg an Emsav diasezet gant Yann Sohier, bodet ennañ skolaerion ha kelennerion Vreizh a-du gant ur skol vreizheg ha laik gwirion

Lennit Ar Falz ! Komanantit d'Ar Falz !

(40L ewid 4 niv.)

AR FALZ, Str. Kan-Ar-Gwez — 29245 PLOURIN-MONTROULES
KRP 430-20 H ROAZON

AL LIAMM

ar gelaouenn nemeti o roiñ, 6 gwech ar bloaz barzhonegoù, kontadennoù, pennadoù a beb sort ha keleier 80 pajenn e peb niverenn - Renner : Ronan Huon

komanant : **50 L** - Studierien : **35 L**
Teñzorer-merour : P. Le Bihan - 16, rue des Fours-à-Chaux
ST.-SERVAN 35400 ST.-MALO - CCP 5349-06 PARIS

En eñvor da François-Louis Saillour

Didostit oll 'ta kompagnunezh, deut da selaou an odiañs
Klewit un tieg hag ur merdrieg o-daou o tisput en kadañs

An tieg paour gollo e brosess, petra bennag en deus reson
N'eo ket 'wid disput deus ar merdrieg, war an deirved okasion

« Chet da zilhad ta merdrieg, mar a fell dit disput ganin
C'hwes ar godron zo ganit-te, me n'hallan ket e anduriñ

« C'hwes ar godron zo un dra dilikad da dud a vor, d'an neb e gar
Med nompas ewid ur mab-gast peisant na ra ket med turiellad douar

« Ma ne vez ket turiellet douar, te n'ec'h afe na bara na yod
Me a zo nos-dez o labourad, o c'honid boued dit tremen sod

« Ma 'maout nos-dez o labourad, dindan da dreid e vez kaled
Me zo war ar mor war un tamm planken en dañjer bras da ve' beuzet

« Ma 'maout war vor war un tamm planken, te ra cherioù mad 'n o listri
Dañsomp ar bal, nem zivertissomp, tremenomp amzer o c'hoari

« Ma ran cherioù mad em listri, me a vez red din paeañ ker
Daoust a vez din pe kig kefeleg, pe kig klujiri pe kig yer »

(kanet gant ar c'hoaresed GOADEG)

Disput etre an tieg hag ar merdrieg

Marichal e Kroas ar Born, parres Plouvorn, merzheriet ha lazhet, e-
doug mis Gouere naonteg kant pewar ha daou-ugent, gant an Nazied
milliget.

Ne glewimp kén trous skiltrus da vorzhol
O seniñ evel ur c'hloc'h, war an annew
E c'hwes vad, kreñv, c'hwerw, nerzhus
Ar c'harn dewet.

Mogedenn wenn ! Skañv evel esañs en ilis
Ruz-tan

O tont eus fornigell ar c'hovel
Evel da dad, eus un houarn loen
Gant da vorzhol, war an annew
Steredennoù a dennes.

Kenavo, stourmer kaloneg
Va breur, breur iwe da gement heni
a stourm ewid dieubidigezh hor bro.

Yann Vadezour an Deuñv

RADIO - U.D.B.
Tel. (16.98) 80.18.47

**E-KREIS RENKENNADOÙ
KERMARIO E KARNAG**

*

50 Artisan eus Breizh o tiskouez o labourioù
bemdez eus 10^h mitin da 10^h nos

Podoù - Gwiaderezh - Ler - Goulaouennoù - Mein-beneres
Houarn goelet - Liwadurioù - Seiz - Akwarellennoù
Brewigoù - Gwer neudennet - Kisellerezh - Krec'hin

Paperenn ewid goulenn mont e-barzh

UDB

Hanw hag hanw-badez

Chomlec'h

Goulenn a ran moned e-barzh Unvaniezh Demokratel Breizh

D'an (d'ar)

19

Sin :

Da gass en-dro
(troc'het pe adskrivet) da

UDB B.P. 304 - 29273 BREST-CE

Nag an tu kleiz ?

POBL VREIZH

Da venn ema mab-den é voned ? Lies e vez gwelet er c'hours-mañ, é tenniñ ardrenv, é voned da stad ar bleidi. Ema an den é voned da vleit ewid an den, e meur a lec'h ag hon planedenn douar. Buhez un den, buhez bugale, maouesi, labourision, beajourion ne dalvont ket kalz a dra ewid darn a vleit hon amzer : ped den kasset d'ar marw, friket, e ti-gar Bologn diâr taol euzhus fachisted an Itali hag ar Frañs ? An tu dehoù a chom e-diabarzh ar sistem demokratel ; ar fachisted a zegass gete lesenn ar c'hoadoù don, heni an tigred, al leoned, ar bleidi. Mes boud so Stadoù hag a laka ar sistem fachist da lesenn Stad. Er Chili, en Arjantin, er Salvador, na boud ne vez ket komzet lies ar journalioù ag ar gwad-tud a ruilh eno, ema ar fachisted e penn an traou. Beb mis, beb sizhun, bemdez e weler o rogoni é voned ar washaad...

En tu 'rall d'an tu dehoù, hag eñv vil dija, ema rouantelezh ar spont. Rag dre ar spont an heni ema ar fachisted é ren. Dre ar spont, ar fusuilhoù, ar gountell, al lazhañ-tud, tamm-ha-tamm. En hanw ar Stad. E mod-se e oa kroget gant Hitler ha Goebbels.

Ne vern, a lâro darn : n'omp ket arru er stad-se er Frañs nag er broioù « siviliset ». Nann, en desped da daolioù feuls ar sponterion en Itali pe lec'h all. Mes un dra zo alkent : an tu dehoù, lies, a zigor an nor d'ar fachistelezh ; d'an imperialism e ra, sur ; lâret en deus an Amerikan Ronald Reagan e oa mad tre ar pezh o doa gwraet an Amerikaned er Vietnam ; memes mod el Marchais pa lâr, arlerc'h Brejnev hag ar-un-dro getoñ, ema mad tre ar pezh ema ar Russed ec'h ober en Afganistan.

Neuse e-menn ema an tu kleiz kar d'ar frankis ha da vab-den ?

N'eo ket en Israel, p' en deus Begin lakaet Jerusalem da gêrbenn peurbadel ha disrannadus Stad Israel.

N'eo ket e Breizh Veur, a pa weler Margarit Thatcher é stourm ged he brec'h dir. Pessort tu kleiz en RFA, a weler an emgann etre paotr ar s H. Schmidt hag heni an tu mat, Strauss. E-menn ema am-laka zoned an tu kleiz e Bro-Sweden

pe er Portugal, pe memes e meur a Stad eus an Europa gozh.

Nag er Frañs neuse ?

Ar galloud zo kreñv dre amañ : ar re a zo e penn an traou n'o deus ket da greniñ ; delc'her a raont da vont dezi hardi ged o brec'h galloudus. Kempenn hag adkempenn a raer, heb re a reus dre amañ e Breizh... Kempenn a dalv kass muioc'h-mui a dud warzu an dilabour pe ar ragretred. Emaer o tispenn ekonomiezh ar vro, o tistruj, o lakaad er maes ag ar jeu ar re vihannañ, ar re wannañ, ar re goshañ. Dre aon rag koll ar plassoù-labour a vez, hag int dister ha bresk, e chom trankil an darn vrassañ a labourision hon bro.

Biskoazh n'eo bet ken kreisennet, ken nerzhus, ken efedus an gouarnamant diasezet e Paris. Beb sizhun e vez ul lesenn, un dekred bennag é strishaad tachenn ar frankis, hag é lakaad ar groug en-dro da c'houg ar fulenn goant-se hanwet « Frankis ».

Nerzhus ema an tu dehoù gall, dre m'ema dinerzh et an tu kleiz. Oaet e hennañ e pilhoù. Delc'her a ra ar sach-blew — didruez —, etre Mitterrand (pe Rocard) ha Marchais, delc'her a ra Séguy ged e CGT da roiñ dorn dalc'hmad da'r PC, ha n'heller ket touiñ n'eo ket Maire ec'h ober kementr'all ged e CFDT, hag é « roulliñ » ewid Rocard. Mes ged an dispenn-se etre re an tu kleiz (ewid komz heb lakaad re a arliwioù, rag boud so kleiz ha kleiz), na pegen aes ema d'ar gouarnamant gober e droioù kamm ha en desped da veur a daolpalforsiñ, e sav Marianna gwerc'h ha divlam diâr he gwele. En desped da ziamantoù Bokassa, en desped da emlazhadenn Boulain, en desped d'an taolioù ganass etrede (Chirac, Debré, Chaban, Lecanuet, Guichard), en desped d'ar reus bras a vez e-barzh an ti-tan (al lestri-kegin stlapet douzh fass unan pe un arall), en desped da beb tra, e chom nerzhus ha rog re an tu dehoù, pandeogwir ema gwannoc'h c'hoazh an tu kleiz, ha pandeogwir n'en deus hennañ politikerezh newez ebed da enebiñ douzh an heni arall : oaet eo ar Frañs e rouantelezh Hamlet ma komz Shakespeare anehoñ : brein.

Nag amañ e Breizh ? Gwasket

dalc'hmad e kement sort mod. Ged taolioù nerzhus Peyrefitte, Saunier-Séité, hag all, ged bresel digor ar geneiled a-wezharall : bresel digor er PS ewid goud ged piw e vo douget ar rosenn goefvet, digor eo etre PCF ha PS, hennhont e klask, n'eo ket diskar Giscard, mes diskar ar PS. E-kehid-se ema labour-douar Breizh hag ar pesketeraezh anezi en ur stad truezus, hag e meur a stal-labour, peb unan é c'houlenn getoñ e hunan : beteg pegehid eh on amañ c'hoazh ?

Piw e Breizh a harzo douzh Giscard ? Mall eo ur sort.

Na boud ema an UDB un « nerzh » dister, e talc'ho da stourm ha da zifenn labourision ar vro, hag ar vro he hunan : difenn ar plassoù-labour, enebiñ douzh kaoter vil Plogonv... D'an 20 a vis Gwengolo, e vo un tolpe bras e Karaes, e kreis ar vro, ewid lâred nann da daol ar marw emaer é klask reiñ da greis Breizh.

Ha mem ar dachenn ar mouezherezh, e vez hag e vo klewet hanw ag an UDB. Peder maoues a zougo uhel baniel Breizh da geñver mouezherezh ar senatourion e Kemper d'an 28 ag ar mis-mañ.

An notabled d'an dias ! Plass da zileuridi ag ur Vreizh emren, sokialour ha dieub. Klewet vo a-wael mouezh Breizh e Pales Les-Varn Kemper.

Ha n'eo ket achu. Pandeogwir n'eus hanw, ne vez hanw, epad ar seizh vloaz ma pad ren ar presidant, namaed a glask ur presidant (souezhussad un demokratelezh !), e klasko an UDB moned ar ar renk iwe. Ema, er c'hours-mañ, an UDB é tivis ged dileuridi ar pobloù gwasket arall ag ar Stad C'hwech'hkogn. Kavet he deus an UDB ur c'handidat : Herri Gourmelen an heni vo, mar bez kavet 500 den é karg da sinañ a-du ged e gandidatur. Ma ne vezont ken kavet — ken vil ha ken yud m' ema al lesenn c'hall ar ar poent-se —, komzet e vo bet a-wael, ur wezh ouzhpenn, a bobloù hualet ar Frañs, bro enorus ar frankis mad da c'hoveliñ chadennoù ar sujidigezh.